
Sesijas dokuments

B9-0108/2024

5.2.2024

REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

iesniegts, noslēdzot debates par Padomes un Komisijas paziņojumiem

saskaņā ar Reglamenta 132. panta 2. punktu

par situāciju Serbijā pēc vēlēšanām
(2024/2521(RSP))

Pedro Marques, Andreas Schieder, Tonino Picula, Thijs Reuten
S&D grupas vārdā

**Eiropas Parlamenta rezolūcija par situāciju Serbijā pēc vēlēšanām
(2024/2521(RSP))**

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā iepriekš par Serbiju pieņemtās rezolūcijas un īpaši 2023. gada 10. maijā pieņemto rezolūciju par Komisijas 2022. gada ziņojumu par Serbiju¹,
- ņemot vērā ES iepriekšējos paziņojumus par Serbiju, jo īpaši Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos *Josep Borrell* un kaimiņattiecību un paplašināšanās komisāra *Olivér Várhelyi* 2023. gada 19. decembra kopīgo paziņojumu par parlamenta vēlēšanām,
- ņemot vērā Serbijas 2009. gada 19. decembrī iesniegto pieteikumu dalībai Eiropas Savienībā,
- ņemot vērā Komisijas 2011. gada 12. oktobra atzinumu par Serbijas pieteikumu dalībai Eiropas Savienībā (COM(2011)0668), Eiropadomes 2012. gada 1. marta lēmumu piešķirt Serbijai kandidātvalsts statusu un Eiropadomes 2013. gada 27. un 28. jūnija lēmumu sākt sarunas ar Serbiju par pievienošanos ES,
- ņemot vērā EDSO Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja (*ODIHR*) starptautiskās vēlēšanu novērošanas misijas 2023. gada 18. decembra sākotnējo konstatējumu un secinājumu paziņojumu par pirmstermiņa parlamenta vēlēšanām Serbijā 2023. gada 17. decembrī,
- ņemot vērā Venēcijas komisijas un *ODIHR* 2022. gada 20. decembra kopīgo atzinumu par konstitucionālo un tiesisko regulējumu, kas reglamentē demokrātisko iestāžu darbību Serbijā — vēlēšanu tiesības un vēlēšanu administrēšana,
- ņemot vērā Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Prezidija *ad hoc* komitejas 2023. gada 17. janvāra vēlēšanu novērošanas ziņojumu "Pirmstermiņa parlamenta vēlēšanu novērošana Serbijā (2023. gada 17. decembris)",
- ņemot vērā kopīgā parlamentārā dialoga procesa Serbijā rezultātus,
- ņemot vērā Reglamenta 132. panta 2. punktu,
- A. tā kā 2023. gada 1. novembrī Serbijas prezidents ļaunprātīgi izmantoja opozīcijas prasības par pirmstermiņa vēlēšanām, lai atlaistu parlamentu; tā kā viņš ieplānoja pirmstermiņa parlamenta vēlēšanas 2023. gada 17. decembrī;
- B. tā kā kopš 2012. gada visas parlamenta vēlēšanas Serbijā, izņemot vienas, ir bijušas pirmstermiņa vēlēšanas; tā kā decembra vēlēšanas bija trešās parlamenta vēlēšanas mazāk nekā četrus gadus laikā;

---

¹ OV C, C/2023/1065, 15.12.2023., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1065/oj>.

- C. tā kā pēc tam, kad no valdošās partijas pēkšņi un vienlaikus atkāpās 65 mēri, tostarp Belgradas mērs, un pēc Vojvodinas autonomā reģiona asamblejas lēmuma sevi likvidēt, tajā pašā dienā, 2023. gada 17. decembrī, tika izsludinātas pirmstermiņa pašvaldību vēlēšanas trešdaļā Serbijas pašvaldību un provinču vēlēšanas; tā kā Serbijas opozīcija uzskatīja pirmstermiņa pašvaldību vēlēšanas par instrumentu, ko pašreizējā valdība var izmantot, lai nostiprinātu varu, un par vietējo kopienu balsstiesību ļaunprātīgu izmantošanu;
- D. tā kā vēlēšanas atklāja un pastiprināja sociālo polarizāciju un intensīvu konkurenci starp pretrunīgām politiskajām programmām; tā kā tās iezīmējās ar bezprecedenta līmeņa negatīvu kampaņu un baiļu kurināšanu, kā arī uzbrukumiem opozīcijai un žurnālistiem;
- E. tā kā pirms vēlēšanām netika kļiedētas bažas par vārda brīvības ievērošanu un pilsonisko tiesību aktīvistu, *LGBTI+* personu, citu cilvēktiesību aizstāvju un žurnālistu iebiedēšanu un aizskaršanu;
- F. tā kā kopumā apslāpēto kampaņu raksturoja vēl ekstrēmāka polarizācija, agresīva retorika, personiska diskreditācija, verbāla vardarbība un kūdoša valoda; tā kā spiediens uz publiskā sektora darbiniekiem, valsts līdzekļu ļaunprātīga izmantošana un vēlēšanu pamudināšanas shēmas radīja bažas par vēlēšanu spējām izdarīt izvēli bez pārmērīga spiediena; tā kā šī prakse, kā arī opozīcijas problemātiskā piekļuve sabiedriskām vietām, mainīja konkurences nosacījumus un sagrauva robežu starp valsti un valdošo partiju, kas ir pretrunā starptautiskajiem standartiem;
- G. tā kā kampaņā dominēja pašreizējais prezidents *Aleksandar Vučić*, kurš, lai gan nebija šo vēlēšanu kandidāts, uzņēmās galveno lomu kampaņā, aktīvi iesaistoties Serbijas Progresīvās partijas pasākumos, televīzijā pārraidot kampaņas un informatīvos ziņojumus, kas sniedza nepamatotas priekšrocības viņa partijai; tā kā daudzi opozīcijas pārstāvji pauda bažas, ka Serbijas Progresīvās partijas vadītās koalīcijas (*Aleksandar Vučić* — Serbija nedrīkst apstāties) saraksts tika nosaukts *Vučić* vārdā, kas kopā ar viņa vārda un tēla izmantošanu kampaņā apstrīdēja konstitucionālo principu, ka prezidentam vajadzētu "paust Serbijas Republikas valsts vienotību";
- H. tā kā vēlēšanas kopumā noritēja bez aizķeršanās, bet dienu iezīmēja daudzi procesuāli trūkumi, tostarp nekonsekventa drošības pasākumu piemērošana balsošanas un balsu skaitīšanas laikā, bieži sastopami pārmērīgu lielu cilvēku pūļu gadījumi, balsojuma slepenības pārkāpumi, daudzi grupu balsošanas gadījumi un atsevišķi fiziski uzbrukumi;
- I. tā kā galvenie apgalvojumi par pārkāpumiem vēlēšanu dienā jo īpaši attiecas uz Belgradu, kur iestādes reģistrēja "fiktīvos vēlētajus" no citām Serbijas pašvaldībām, kuras tajā dienā nerīkoja vēlēšanas, kā arī no kaimiņvalstīm, jo īpaši Bosnijas un Hercegovinas, dzīvokļos, kuros viņi nedzīvo; tā kā vairākkārt tika apgalvots, ka valdošā partija organizē ārvalstīs dzīvojošos vēlētajus, kuri tiek vesti uz Serbiju, lai balsotu vietējās vēlēšanās Belgradā; tā kā pat valdības amatpersonas un politiķi no Bosnijas un Hercegovinas atklāti balsoja Belgradas pašvaldību vēlēšanās; tā kā Serbijas valdība ir aizstāvējusi šo praksi kā likumīgu;
- J. tā kā citi būtiski apgalvojumi par pārkāpumiem ietver balsu pirkšanu, mediju neobjektivitāti, spiedienu uz publiskā sektora darbiniekiem, valsts līdzekļu ļaunprātīgu izmantošanu, iebiedēšanu un balsu falsifikāciju;

- K. tā kā starptautiskā vēlēšanu novērošanas misija secināja, ka, lai gan Serbijas pirmstermiņa parlamenta vēlēšanas deva iespēju vēlētājiem izvēlēties starp politiskajām alternatīvām un vārda un pulcēšanās brīvību kopumā tika ievērota, vēlēšanas traucēja atsevišķi vardarbības gadījumi, procesuāli pārkāpumi un biežas apsūdzības par to, ka vēlētāji tiek organizēti un pārvietoti uz Serbiju, lai atbalstītu valdošo partiju vietējās vēlēšanās;
- L. tā kā Serbijas iestādes līdz šim ir atteikušās izmeklēt šos apgalvojumus par pārkāpumiem un tā vietā ir mēģinājušas diskreditēt un iebiedēt vēlēšanu novērotājus, kuri publicēja pārskatus par pārkāpumiem;
- M. tā kā opozīcija apstrīdēja vēlēšanu rezultātus, jo īpaši pašvaldību vēlēšanas Belgradā, izraisot plašas demonstrācijas, ko ierosināja koalīcija "Serbija pret vardarbību" un bezpartejiskā apvienība *ProGlas*; tā kā viena no Serbijas pret vardarbību līderēm *Marinika Tepić* rīkoja 13 dienu bada streiku, kuram vēlāk pievienojās arī citi opozīcijas dalībnieki;
- N. tā kā 2023. gada 24. decembra protests izvērtās vardarbīgs, jo protestētāji uzbruka Belgradas pilsētas asamblejai, pēc kuras policija arestēja 38 cilvēkus, tostarp studentus, kas tika saukti pie atbildības par konstitucionālās kārtības apstrīdēšanu; tā kā vairāki miermīlīgi demonstranti apgalvoja, ka demonstrācijās bija iefiltrējušies maskēti huligāni; tā kā miermīlīgie demonstranti arī nosodīja policijas nesamērīgo vardarbības izmantošanu; tā kā premjerministre *Ana Brnabić* publiski pateicās Krievijas drošības dienestiem par sniegto informāciju par protestiem;
- O. tā kā šajā ļoti polarizētajā politiskajā klimatā neatkarīgie žurnālisti nesaņem pietiekamu piekļuvi informācijai un viņiem bieži uzbrūk valdošās partijas biedri; tā kā Krievijas dezinformācijas un naratīvu izplatīšana ir dziļa un pastāvīga problēma Serbijā, jo īpaši vēlēšanu kampaņu laikā;
1. pauž nožēlu par to, ka Serbijas parlamenta un pašvaldību vēlēšanās, kas notika 2023. gada 17. decembrī, tika pārkāpti starptautiskie standarti un Serbijas apņemšanās rīkot brīvas un godīgas vēlēšanas, jo vēsturiskie dalībnieki pastāvīgi un sistemātiski ļaunprātīgi izmantoja iestādes, lai gūtu netaisnīgas un nepamatotas priekšrocības;
  2. ar nopietnām bažām norāda uz starptautisko un vietējo novērotāju savāktajiem plašajiem pierādījumiem par pārkāpumiem, kas liecina par nelikumīgām darbībām pirms vēlēšanu dienas un tās laikā, kuri mainīja vēlēšanu rezultātus; norāda, ka tas jo īpaši būtiski ietekmēja Belgradas pilsētas vēlēšanu rezultātus un nopietni apdraudēja parlamenta vēlēšanu leģitimitāti;
  3. pauž nožēlu par to, ka iestādes nav reaģējušas uz nopietnajiem apgalvojumiem par vēsturisko operatoru iesaistīšanos vēlēšanu manipulācijās un ļaunprātīgā izmantošanā, kas veicina nesodāmības gaisotni un nodrošina šīs noziedzīgās prakses turpināšanos; uzsver, ka šāda prakse, ja tai ļaus pastāvēt bez jebkādam sekām, turpinās iedragāt uzticību Serbijas vēlēšanu procesam un iestādēm, neatgriezeniski kavējot demokrātisko varu un tālāku Eiropas integrāciju;
  4. nosoda kriminālvajāšanas un sankciju trūkumu saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem vēlēšanu laikā, tostarp nopietnas apsūdzības par nelikumīgām manipulācijām ar vēlētāju

reģistru un balsstiesībām, spiedienu un iebiedēšanu pret pilsoņiem un vēlēšanu kandidātiem, korupcijas gadījumus, pilsoņu parakstu viltošanu, klientelismu, pilsoņu datu nelikumīgu un pretlikumīgu ļaunprātīgu izmantošanu, valsts amata ļaunprātīgu izmantošanu un efektīvu mehānismu trūkumu, lai nepieļautu, ka esošie dalībnieki gūst negodīgas institucionālās priekšrocības vēlēšanās;

5. mudina Serbijas iestādes izmeklēt, kriminālvajāt un saukt pie atbildības tos, kas ir atbildīgi par noziedzīgiem nodarījumiem vēlēšanu laikā;
6. nosoda valdības amatpersonu, jo īpaši premjerministres *Brnabić* un prezidenta *Vučić*, uzbrukumus vēlēšanu novērotājiem, tostarp Eiropas Parlamenta deputātiem; pauž nopietnas bažas par mēģinājumiem diskreditēt un iebiedēt novērotājus; mudina Serbijas iestādes veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai izvairītos no jebkādam turpmākām dezinformācijas kampaņām pret vēlēšanu novērotājiem, un radīt apstākļus, kas ļautu valsts un starptautiskajiem vēlēšanu novērotājiem efektīvi veikt savu darbu, kā arī aizsargāt viņus no jebkādas vardarbības, draudiem, atriebības, nelabvēlīgas diskriminācijas, spiediena vai jebkādas citas patvaļīgas darbības, ko īsteno gadījumos, kad šīs personas izmanto savas likumīgās tiesības un brīvības;
7. uzsver nepieciešamību ar ES atbalstu veikt neatkarīgu starptautisku izmeklēšanu par vēlēšanu pārkāpumiem; mudina Komisiju uzsākt iniciatīvu, lai nosūtītu uz Serbiju ekspertu misiju, potenciāli iekļaujot ekspertus no *ODIHR*, Venēcijas komisijas un Eiropas Padomes, lai novērtētu situāciju saistībā ar nesenajām vēlēšanām un notikumiem pēc vēlēšanām, cenšoties veicināt priekšnosacījumus vajadzīgā sabiedrības dialoga izveidei, lai mēģinātu atjaunot sabiedrības uzticību un pašāvēību iestādēm; mudina Komisiju ziņot Eiropas Parlamentam par saviem konstatējumiem;
8. mudina Serbijas iestādes atjaunot vēlēšanu uzticību visam procesam, noteikt pilnībā pārredzamas vēlēšanu procedūras un nodrošināt iestāžu pārskatatbildību neatkarīgi no tā, vai tās rīko vēlēšanas vai iejaucas tajās;
9. aicina Serbijas iestādes pilnībā un padziļināti sadarboties ar *ODIHR*, ES un Eiropas Padomi un veicināt iekļaujošu procesu, lai nostiprinātu ar vēlēšanām saistītās tiesības un brīvības, iestādes un procesus, piedaloties vietējiem vēlēšanu novērotājiem un politiskajām partijām;
10. mudina Serbijas iestādes izrādīt stingru un patiesu politisko gribu, lai risinātu galvenos vēlēšanu procesa problemātiskos aspektus un pienācīgi īstenotu spēkā esošos tiesību aktus un Venēcijas komisijas un *ODIHR* 2022. gada decembra kopīgajā atzinumā sniegtos ieteikumus par vēlēšanu tiesiskā regulējuma turpmāku uzlabošanu, jo īpaši apspriežoties ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām un labu laiku pirms nākamajām vēlēšanām veicot pilnīgas vienotā vēlēšanu reģistra revīzijas, nodrošinot konkurējošo kandidātu piekļuvi medijiem, uzlabojot kampaņu finansējuma pārredzamību un pārskatatbildību un veicot pasākumus, lai novērstu spiedienu uz vēlētajiem un nepieļautu administratīvo resursu ļaunprātīgu izmantošanu nolūkā novērst jaunus pārkāpumus un krāpšanu, kā arī garantēt valsts demokrātisku darbību;
11. aicina Serbijas iestādes veikt nozīmīgas un ticamas izmaiņas valsts vēlēšanu tiesību aktos, lai nepieļautu vēlēšanu organizētu vešanu no ārvalstīm;

12. nosoda mediju plurālisma trūkumu vēlēšanu kampaņas laikā un mediju plaši izplatīto neētisko un neobjektīvo ziņošanu par labu pie varas esošajiem; nosoda Serbijas prezidenta pārmērīgo publiskumu pirms kampaņas un tās laikā, jo tas sagrāva robežu starp prezidenta institūciju, valsti un pie varas esošo politisko partiju;
13. pauž dziļu nožēlu par to, ka Elektronisko mediju regulatīvā iestāde nav ievērojusi likumā noteiktos pienākumus rūpīgi pārbaudīt kampaņu medijos, ziņot par saviem konstatējumiem un piemērot sankcijas medijiem, kas pārkāpuši likumu, izplatījuši naida runu vai pārkāpuši žurnālistikas standartus;
14. mudina Serbijas iestādes nodrošināt, ka valsts neatkarīgajām un uzraudzības iestādēm, jo īpaši Elektronisko mediju regulatīvajai iestādei un Korupcijas novēršanas aģentūrai, ir proaktīva loma godīgu vēlēšanu apstākļu radīšanā;
15. norāda, ka visi Serbijas parlamenti pēdējo 12 gadu laikā, izņemot vienu, tika atlaisti priekšlaikus un ka nevajadzīgu ātru vēlēšanu turpināšana mazina politisko stabilitāti; norāda, ka pastāvīgi rīkotas pirmstermiņa vēlēšanas, nepārtrauktas kampaņas apstākļi un ilga kavēšanās valdības sastāva veidošanā neveicina valsts efektīvu demokrātisku pārvaldību, bet gan vājina parlamentu, kā arī izraisa parlamenta likumdošanas uzraudzības un leģitimitātes trūkumu;
16. pauž bažas par novērtējumiem, ka pret dažiem 2023. gada 24. decembra protesta dalībniekiem policija un tiesu iestādes izturējās nesamērīgi bargi; nosoda pārmērīgu policijas spēka izmantošanu protestu laikā; mudina ES delegāciju Serbijā turpināt uzraudzīt notiekošo tiesvedību saistībā ar protestiem;
17. stingri nosoda Serbijas iestāžu nepamatotos apgalvojumus, ka ES dalībvalstis bija iesaistītas pēcvēlēšanu protestu organizēšanā; pauž nožēlu par to, ka protesti ir izmantoti kā attaisnojums, lai valdošajai partijai pietuvinātos medijos izplatītu pret ES vērstu naratīvu; norāda, ka pēc vēlēšanām Serbijas prezidents paziņoja, ka līdz 2023. gada beigām publicēs vēstuli par "svarīgas valsts brutālu iejaukšanos vēlēšanās", kas tā arī nenotika;
18. aicina Komisiju izvairīties no jebkādas turpmākas samierināšanas politikas pret Serbiju; pauž bažas par Komisijas kritikas trūkumu attiecībā uz Serbiju, neraugoties uz daudzajām apsūdzībām par vēlēšanu krāpšanu, un aicina Komisiju pievienošanās procesa ietvaros novērst nepilnības, kas novedušas pie šīm apsūdzībām;
19. šajā sakarībā aicina Komisiju iesaldēt visu finansējumu Serbijai saskaņā ar Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu III, ja Serbijas iestādes nevēlas sākt neatkarīgu starptautisku izmeklēšanu par vēlēšanu pārkāpumiem vai ja šīs izmeklēšanas konstatējumi liecina, ka Serbijas iestādes bija tieši iesaistītas iespējamā vēlēšanu krāpšanā;
20. atkārtoti pauž nostāju, ka pievienošanās sarunām ar Serbiju būtu jāvirzās uz priekšu tikai tad, ja valsts pievienosies ES sankcijām pret Krieviju, panāks ievērojamu progresu ar ES saistītajās reformās un pilnībā īsteno *ODIHR* un Venēcijas komisijas ieteikumus;
21. mudina Serbijas iestādes cīnīties pret ārvalstu iejaukšanos un dezinformācijas kampaņām, pamatīgi uzlabot neatkarīgas žurnālistikas aizsardzību un nodrošināt

pārredzamu mediju vidi;

22. uzdod priekšsēdētājam šo rezolūciju nosūtīt Eiropadomes priekšsēdētājam, Komisijai, Komisijas priekšsēdētājas vietniekam / Savienības Augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos, dalībvalstu valdībām un parlamentiem, kā arī Serbijas prezidentam, valdībai un Nacionālajai asamblejai.